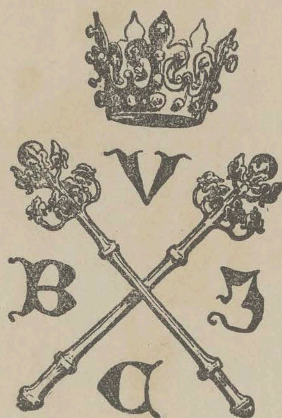
ar.

Wie
rzbo
wskie
mu
Stef.
bisk
pow
Ko
ralsky
Dobrz
wsku
ychte
tius.
Ina
Krosz
krzaj
bisk
1664.

Wymiana od hr. Józefa Tyszkiewicza 1902

1/

Nowakki Franc

Fr. Wiersz — zob. Kowalski Franciszek

IASTRZĄB
Z NIEBIESKIEY DZIEDZINY,
do Berłá
KRZYZA SWIĘTEGO
ZWABIONY:

Ktorym/
ná Vroczystą Consekrácyą
JASNIE WIELMOZNEGO,
IEGO MOŚĆI
X. STEPHANA WIERZBOWSKIEGO
BISKVPA POZNANSKIEGO,
w Dźień Podwyszenia KRZYŻA S.
z Ambony Tumskiey Poznáńskiey/
Swiátowe gonił Kuropátwy,
X. Fráńćiβek Wieruβ Zakonu S. FRANCISZKA *Oycow Reformatow Káznodźieiá Tumski Poznáński,*
Roku Páńskiego 1664.

W POZNANIV,
w Drukárni Dźiedźicow Woyćiechá Regulusá, Drukował Woyćiech Młoduiewicz.

NA STAROZYTNY KLEYNOT
IAŚNIE WIELMOŻNYCH
ICH MćIOW PP. WIERZBOWSKICH.

I.

Tęn Krzyż w Podkowie dobrze vtwierdzony
Nád ktorym stánał IASTRZĘBIEC zwabiony
Iáśnie Wielmożnych WIERZBOWSKICH kleynoty,
Te są, iák zacne? powaby do Cnoty.

2.

Krzyż Swięty rzadźi iáśnymi Niebámi
Záprawdę słuszna że y Podkowámi,
Bo te ná źiemi oślad zostáwuią
Gdy IASTRZĘBCOWI gośćiniec toruią.

3.

Aby gniazdo swe w zacżney Bázylice
Ktorą wźiał świeto od Rzymskiey Stolice
Záśádźił, y tám, długie przeżył láta,
Ták się Pásterska powetuie stráta.

ILLVSTRISSIMO ac REVERENDISSIMO
DOMINO:

D. STEPHANO WIERZBOWSKI,

DEI GRATIA
EPISCOPO POSNANIENSI,
Domino Benefactori, & Patrono Colendiſsimo, perennem felicitatem.

N*Ie mogłem zacznieyſzey prezentowáć Donátiwy Dźiedźicznemu* IASTRZĘBCOWI *Twoięmu, tylko Niebieſkiego* IASTRZĘBIA *láśnie Wielmożny Páſterzu. Bo ktoſz tego niewie, iż ſtárożytny láśnie Wielmożnych Ich M. PP.* WIERZBOWSKICH Accipitrin, *dawno wyſokimi ákkomoduie ſię cnotami Tęmu Accipitrowi ktory* humanam accepit naturam. *Siedm ſet lat dochodźi iáko zaſzczęśliwego pánowánia Boleſławá* Hábrego, *tey prześwietney Fámiliey przodek* in monte Caluo, *dla cći imienia Iezuſowego, y zniewagi Krzyżá S. z iednym Ordyncem po márſowym hárcuiac plácu, mężny odpráwował poiedynek. A że twárdo ſkáliſte było do woienney vtárczki mieyſce, odważny Káwáler koniá ſwego nogi, dobrze hártowna zmocniwſzy Podkowa, tego ktory Boſtwo Chryſtuſowe wyuzdánym tykał ięzykiem, za kárk wziawſzy, Naiáśnieſzemu w ręce oddał Krolowi. Záczym dla obrony vkrzyżowánego Iezuſá, y dla ſtráconych ná Gorze opoczyſtey. Podkow,* pro gentilitia teſſera *ten* Accipitrin *doſtał z Krzyżem Podkowy:* Dum hoſtes inimici fidei & CHRISTI, Caluo monte præoccupato, ſuperbo animo in Regios milites inſultantes aduocabant maledicto tumultu certaturos, dicendo an haberent,

qui

qui cum vno illorum pro Christo ipsorum DEO certamen iniret. Tunc ardore fidei, & gloria nominis Christi Accipitrin soleis adinuentis quibus equus in montem asperrimum fulciretur, agiliter concertantem inuasit, compressit, tenuit, Regi deduxit. Rex ingenio collaudato, talia arma sibi, inter cætera præmia contulit *Swiádczy Polski Chronologistá. Ze tedy Herbownemu IASTRZĘBCOWI Twoięmu mielośćiwy Pánie* de condigno *znák Krzyżá S. od máiestatu Krolewskiego zá kleynot iest ofiárowány*. *rozumiem iż* debita *WM: MM. Pánu* exoluo stipendia, *gdy Pásterskiey ręce Twoiey Niebieskiego IASTRZĘBIA zwabionego do Bertá Krzyżá S. znisko oddáię submißia. Nic pewnieyszego tylko że Ten zbáwienny z IASTRĘBCEM złaczony IASTRZAB, zacznieyszego* Tuæ Pontificiæ Tiaræ *dodawáć będźie splendoru, nizeli dwá oni złotem ná Krolewskiey száćie Dáriuszá Perskiego Krolá áftowáni Iástrzębowie, ktorzy wzáiemnie sczerozłotymi wspieráli się nosámi*: Pallam auro distinctam, aurei Accipitres, velut rostris inter se corruentes, adornabant. *Ták Boskie ordynowáły* prædestinata *áby Ten zaczny* Accipitrin *ktory od pierwszego Polskiego Koronátá* in ornamentum Domus *wźiał Krzyż S. z Podkowa, tegoż świątobliwego Monárchy w Przezacżney Káthedrze Poznáńskiey złożone* manes. *pod swoię Pásterska odebrał vigilántia. Y to zá fortunne iáko wszytkiey Wielgopolskiey Dyecezyiey, ták vbogiemu Zakonowi moięmu biorę* prognosticum *gdy S. pámięći mielośćiwego Fundatorá nászego pracowity NAŁĘCZ, IASTRZĘBCOWI Twoięmu ozdobnymi stáie się sponámi, ktorymi w ustudze Naiáśnieyszego Máiestatu Páńskiego, y cáłey Rzeczypospolity chyzo-raczę spinálac nogi, iego pożadáney oczekiwa prezenciey. A pod mielośćiwa dobroczynnych skrzydeł kłádac się protekcia, nisko zemna expostuluie* Sub vmbra alarum tuarum protege me. Dat. in Conuentu Posnan: ad S. Casimirum die 21. Nouembr. 1664.

Okolscius sub item Iastrzębec

Quintus Curtius.

Illustrissimæ & Reuerendissimæ

Celsitudinis Tuæ

Obligatissimus Seruus

Fr. FRANCISCVS Ordinis Minorum Reform.

KAZANIE.

Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcit Accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum. *Job.* 39.

NIgdy dobrotliwy Bog nieopuśći co raz w miłośćiwą bierze protekcią S. P. Wyſtáwił ſobie z Pogáńſkiego Narodu Kośćioł/ ktorego vczynił głową iednorodzonego Syná ſwego wćielonego. Chriſtus Caput eſt Eccleſiæ, ipſe Saluator Corporis eius. Záczym tákie záwſze ma onim ſtaránie/ że go nie mogą choćby naćiężſe ruinowáć perſekucie: co Prorockim Izáiaſz S. opowiedźiał Duchem/ gdy pod figurą Jerozolymy pokázuie nam gruntowne Kośćiołá ś. w Boſkiey opiece vtwierdzenie: Reſpice Sion Ciuitatem ſolemnitatis noſtræ: Oculi tui videbunt Ieruſalem habitationem opulentam, tabernaculũ quod nequaquàm transferri poterit, nec auferentur Claui eius in ſempiternum: quia ſolummodò ibi magnificus eſt Domin⁹ noſter. Poyźrzy ná Syon miáſto vroczyſtego świętá náſzego/ oczy twoie obaczą Jeruzalem bogáte mieſzkánie/ przybytek/ ktory żadnym ſpoſobem/ nie może bydź przenieśiony/ áni gwoźdźie iego/ ná wieki nie będą wyięte/ bo tám mieſzka Pan náſz Wielmożny. Trutynuiąc to proroctwo

Ephes. 5.

Iſa. 33.

ctwo Izáiaszá ś. Hector Lusitanus ták ie commentuie Quis non videt Isaiam Diuino spiritu afflatum, hæc non de Ierosolyma, illa terrena dixisse; sed de Ecclesia, cuius illa imaginem gerebat, quæ ab hostibus oppugnata, vinci nequaquàm potest, quia Deus eam protegit, & seruat. Ktosz tego nie widzi że Prorok od Duchá ś. informowány testowá mowił/ nie o ziemskiey Jerozolymie: ále o Chrystusowym Kościele. Ten budinek Kościołá S. lubo że wszytkich stron nieprzyiacielska ćierpi oppugnácyą/ nie może bydź zwyćiężonym/ gdyż go sam Bog wszechmogacy strzeże/ broni/ y w dobrotliwey opiece conserwuie Non auferentur Claui eius in sempiternum. y nie będą ná wieki gwoździe iego wyrwáne: Coż to zá gwoździe? nie insze/ tylko te ktorymi było okrutnie ná krzyżowym drzewie Jezusowe Ciáło przybite; te gwoździe Kościoł S. ták mocno vtwierdziły/ że go piekielne nieporuszą bramy/ bo ná ten czás/ gdy Zbáwićielowi Pánu bok ostrą przebito włocznią/ stánełá od stározakonney/ Synágogi/ Kośćiołá iego reformá. De latere enim suo Te reformauit (mowi Bernat S.) quando propter te obdormiuit in Cruce: & ob hoc somnum mortis excepit, propter te à Deo Patre exiuit, & matrem Synagogam reliquit, vt adhærens ei, vnus cùm eo spiritus efficiaris. Co o powszechnym Kośćiele powiedział Opát S. to ia o pártykulárnym rozumieć moge: á zátym: Winszuiec Oblubienico Chrystusowa/

Serm. 2. Dom. 2. post Epiph.

Ko-

Kośćiele S. winßuie Tobie przezacna Káthedro Poznáńſka / y wßytkiey Twoiey práwowierney Dieceziey / że Bog wßechmogacy / máiac Ciebie w osobliwey / protekciey / po ſtráćie przedroczney dobrego Páſterzá / Drzewem ćie Krzyżá S. mocno wſpiera / ſtátecznie gruntuie / gruntownie ſtánowi / gdyć poſyła nowego Páſterzá ſtározytnych *láſtrzębcow* Dziedźicá / Jáśnie Wielmoznego Stephaná Wierzbowſkiego pod znákiem Krzyżá ś. Záczym pod tym zbáwiennym Znákiem dobre vpátrzywßy pole ná ptaki / chćiałbym dniá dźiśieyßego dla tego Jáśnie Wielmoznego Páſterzá Náßego świátowe łowić Kuropátwy: tylko wprzod Cudownego *láſtrzębiá* zwabię z Niebieſkiey Dziedźiny do Berłá Krzyżá S. przy nieteſkliwey Ł. W. audienciey.

TAk ſie niepoieta Mądrość Boſka ludzkiemu áckomoduie rozumowi / że ſwoiey nieco zápominaiąc doſkonáley Jſtoty / przez rozne podobieńſtwá / dáie ſie do wyrozumienia zkáźitelnemu człowiekowi. Tam nieſtworzoną Mądrośćią ieſt iedyny Syn Boży Chryſtus Jezus. Vważćież / iáko lubo nie per proprietatem, iednák per ſimilitudinem, rozne áckceptuie tytuły: zowie ſie pokorną ná zárzezánie odłaczoną owieczką, ſicut ouis ad occiſionem ductus eſt. *Iſa. 53.* Cichym báránkiem Quaſi Agnus *Ier. 11.* manſuetus, qui portatur ad victimam. Meżnym Lwem. Vicit Leo de tribu Iuda. Twárdą opoką: Petra autem

Apoc. 5. erat Christus. Węgielnym kámieniem: Hic est lapis qui
1. Cor. 10. factus est in caput anguli. Gorolotnym Orłem: Ecce
Actor. 4. quasi Aquila ascendet, & auolabit, & expandet alas suas.
Ier. 49. Niechże y o dęmnie dniá dźisieyszego Chrystus Pan/ nie względem Istoty/ále względem podobieństwá będźie názwány chćiwym zbáwienego obłowu *Jástrząbem*. Wielką ma Jástrząb od Náturálistow pochwałe: záczym v stárożytnośći w osobliwey był obserwánciey: bo go Pogánie pod hieroglyfikiem słońcá iáko Bogá ádorowáli: Synem Jowiszowym zwáli/ rożne sobie z niego auguria czynili: virtutem medicam iemu przypisowáli: duszę nieśmiertelną/ y o przyszłych rzeczách wiádomość máiącą/ w nim bydź przyznawali: z kąd pisze Porphirius iż ten gruby Narod chćiwy będąc diuinácyey/ tedy ćiepłey krwie z Jástrzębá záżywał/ to sobie perswáduiąc/ że pospołu z krwią/ duszę iego nieśmiertelną w śie zábrawszy/ mocą iey/ cudá czynić mieli. Tákże co do medycyny: powiáda Pierius/ iż ludźie dawnieyszych wiekow/ ktorzy od P. Bogá lumine supernaturali nie byli oświeceni/ tey záżywáli superstycyey/ że w pewnych chorobách swoich inszego niemieli rátunku/ skutecznieyszego lekárstwá/ foremnieyszego remedium, tylko ten/ że piasek w ktorym sie Jástrząb walał/ w płóciennym mieszeczku ná pierśiach nośili. Zoroástes do tákiego był przyszedł szaleństwa/ (teste Eusebio,) iż twierdźił/ że Bog ma Jástrzębią głowę/ y dla tego

Bogá

Bogá w obrázie słońcá sobie wystáwił / Jástrząb bowiem ma iákaś cudowną z słońcem sympáthią: będąc oká bystrego / záwsze bespiecznie w słoneczną pogląda iásność: Iubar radiosq; solis firmiter intuetur, oculos & visum habet acutissimum: Zkąd Plutárchus zowie Jástrzebiá Osirim to iest: multi-oculum; y kompáruie go do słońcá.

Jeżeli per analogiam te własności Jástrzebiá stosowáć będę do Jezusá Páná / záprawdę iest Zbáwiciel nász podobny Jástrzebowi. Egipcyánie Jástrzebiá názywáli Amicum solis: Chrystus Pan iest Słońcē spráwiedliwości / ktore° przyście ná świát obiecuiąc przez Maláchiaszá Proroká Bog Oćiec Niebieski mowi: Orietur vobis timentibus Nomen meum Sol iustitiæ, & sanitas in pēnis eius. Według pogáńskiey opiniey krew Jástrzebiá ludzi nieśmiertelnych czyniłá: álec to były figmentá: we krwi Jezusowey nászey nieśmiertelności iest nieomylna prawdá: Qui manducat meam Carnem: & bibit meum sanguinem (assekuruie Chrystus) habet vitam æternam. Z Jástrzebich skrzydeł proch otrząśniony (iáko stározytni mniemáli) zárázliwe leczył choroby: skrzydłá Niebieskiego Nászego *Jástrzebiá* komuż pożądánego nieprzynoszą zdrowia? Et sanitas in pennis eius: Syrus y Arábicus czyta: Sanitas super linguam eius: nie tylko skrzydłá/ále y twarz swoie Náświetsza/ten cudowny *Iástrząb* dla zbáwienia dusz nászych w ziem-

Strabo lib. 17.

Malach 4.

Ioan. 6.

skim vwalał prochu: oczym świadczy Jeremiasz S. Thren. 3. Ponet in puluere os suum, si forte sit spes, dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis. Hesychius brzeg oney szaty Jezusowey / ktoreysie krwia płynaca dotknełá Hemoroissá/ iednymi zowie skrzydłámi: sanitas in pennis eius: bo tá ktora chora byłá/ zdrowa zostáłá: Tetigit fimbriam vestimenti eius: & confestim stetit fluxus sanguinis. Nie było w Izráelskiey / Genázáreńskiey / Gálileyskiey ziemi/ tákiego Pácientá/ktorego by moc iezyká/ábo száty Chrystusowey nie vleczyłá / Et quocunque introibat in vicos vel in villas, aut Ciuitates, in plateis ponebant infirmos, & deprecabantur eum, vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent, & quotquot tangebant eum salui fiebant. Vważáiac ten skutek medycyny Jezusowey Ambrozy S. nadobnie mowi: Inueni medicum, qui in cœlo habitat, & in terris spargit medicamenta: hic solus potest sanare vulnera mea, qui sua nescit: hic auferre cordis dolorem, pallorem animæ, qui nouit oculta.

Hom: de S. Maria. Luc. 8. Mar. 6. Ambr. in cap. 6. Luc

Jástrzab niezmruzonym okiem w słoneczne pogláda promienie/ Zbáwiciel Pan iáko ná ziemi miał/ták y teraz ma w niebie pro obiecto Słońce/w ktore iáko w iedno pátrza zwierciádło: to Słońce nie insze iest / tylko Bog Ociec Niebieski/ álbo ráczey Bostwo Náświętsze. Figuratè sol vocatur Pater ille Omnipotens, cui sunt omnia conspicua etiam quæ in

Philo in cap. 25. Numer.

mentis

mentis intimis verſantur cogitationib'. Philo Zydowin powiedział. Záraz ab inſtanti cōceptionis Dußá Chryſtuſowá błogosłáwiona zoſtáłá/ bo w Nas w: Boſtwo w Troycy iedynego Bogá/ iáko w Słońce iákie pátrzáłá: Cum Anima Chriſti fuerit beata ab initio ſui, debebat regulariter ipſius Corpus glorioſum eſſe ex naturali redundantia Animæ Beatæ Swieta z Káietánem náucza Theologia. A zátym pátrząc Chryſtus w Słońce Nátury y Eſſenciey Oycowſkiey ſecundùm Diuinitatem był nierozdzielną od te° świátłá Słonecznego Jáſnośćią: ſicut ſplendorem luci videmus inſeparabiliter inhærere, ſic confitemur Filium à Patre ſeparari non poſſe, Niceńſkie twierdzi Concilium. Co Bázyli S. lib. 2. contra Eunomium rzetelniey eluciduie/ że Chryſtus ile ieſt Bogiem/ wßytkę Oycowſką w ſobie reprezentuie Náturę/ iáko náturálny/ Obraz; iáko iáſność Máieſtatu Boſkiego/ z Iſtotney wynikáiąca Swiátłośći: Totum Patrem in ſeipſo Filius vt imago genita, & ſplendor Maieſtatis Dei ex tota eius Maieſtate reſplendens repræſentat, & abſurdum eſt Maieſtatem Dei non habere ſplendorem, & non vnâ cum Deo ſemper fuiſſe.

Ma te miedzy ptákámi pochwałę Jáſtrząb/ że proſto iáko nawyżey leći do gory, z kąd Scipio Burgelius tákie przypiſał mu Lemma: Rectâ ſurſum: niemáß bowiem tego ptaká/ ktoryby po ßerokim y tám y ſám powietrzu/ poprzecznym niekrążył lotem/ ſam

tylko

tylko Jástrząb áż pod sáme prosto wybiia się obłoki Rectâ ſurſum: Niebieski *Jástrzab* Chrystus Jezus / iáko z Niebá ná Ziemie / ták z ziemie do Niebá pro-
Pſal. 18. stym pośpieszył biegiem: A ſummo cœlo egreſſio eius, & occurſus eius vſq; ad ſummum eius: spuścił się zá spráwą Duchá S. z Oycowskiego łoná w przeczy-
In ſymb. Apoſt. stey żywot Pánny Błogosłáwioney. Deſcendit de cœlis, & Incarnatus eſt de Spiritu S. znowu Rectâ ſurſum, ku Oycowskiey poszedł práwicy. Aſcendit in cœ-
Ibid. lum, ſedet ad dexteram Patris.

Wabią Jástrzębiá ná berło do sercá: Cor ſanè præfertur, & nihil eo ſuauius guſtant Accipitres, quod Ariſtotelem, & Plinium ignoraſſe miramur: ieden nápisał Neoterik. Drzewo *Krzyżá* S. iest to Berło Zbáwićielá nászego/ *Jástrzębiá* Niebieskiego: Crux ſcabellum pedum eſt, quaſi requies eius, qui per Incarnationem ad nos aduenit, & locus eſt vbi ſteterunt
Orat. in ador. Crucis pedes Domini; mądry powiedźiał Theophilactus. O iák z wielką ochotą do tego Berłá S. pośpieszáły Jezusowe nogi: zá większe máiąc pociechy ná *Krzyżu* odpoczywáć / niżeli w Máćierzyńskim żywoćie / deliciy záżywáć / iáko to obiáwił oney S. Paniençe będącey w záchwyceniu Mágdálenie de Pazzy: Gdy Roku Páńskiego 1588. tá Swiętá Zakonnicá w dźień Wielgopiątkowy / ktorego przypádáło święto Zwiástowánia Pánny Przenaświętszey / bogomyślnym rozmyśláłá duchem okrutną śmierć krzy-

zową

zową y Wćielenie w Zywot Pánny Błogosłáwioney Zbáwićielá náßego/ ták ſobie rozmyſláć poczęłá; O Náświetßa Márya/ iedyna Troycy Przenaświetßey poćiecho: O przedwieczne Słowo/ Synu Bozy/ Chryſte Jezu: teraz ćię ſobie w oczách moich ſtawiam/ iákobym ćię w żywoćie Mátki twoiey odpoczywáiącego/ oraz y ná krzyżu przybitego/ widźiáłá: powiedz że mi/ nieſtworzone Słowo/ gdźieś też chętniey/ czyli ná krzyżowym drzewie/ czyli w Máćierzyńſkim Zywoćie/ odpoczywał? Krzyż ná ſuchey/ gorzyſtey / y przykrey ziemi był dla ćiebie wyſtáwiony: ále ziemią błogosłáwioną był żywot Mátki twoiey / nágimeś w Zywoćie Pánny Błogosłáwioney zoſtawał: tákimeś y ná krzyżu wiśiał: w żywoćie Mátki byłá Naświetßa twarz twoiá nád Słońce iáśnieyßa / ná krzyżu wßytká śinośćiámi oßpecona: w Máćierzyńſkim żywoćie/ twoie błogoſłáwione członki roſły; ná krzyżu ſchnęły: w żywoćie Máryey Pánny/ pożywałeś ſłodkiego liqworu/ ktory ſię przez pierśi od máćierzyńſkiego ſercá/ w twoie dźiećinne dyſtillował vſtá/ áleś ná Krzyżu gorzkiey żołći z octem koßtował: powiedzże mi tedy moy dobry Jezu / gdźie twoie były wiekße pießczoty ná Krzyżu? czyli w żywoćie Mátki Naświetßey? W tey extátyczney Zákonnicá będąc contempláciey/ zá Boſką rewelácią/ ná dußy vczuie głos táki: In Cruce, in Cruce, in Cruce. Ná Krzyżu/ ná krzyżu/

ná krzyżu: O Cudowna/ y Boskiey miłośći pełna Słowá wćielonego odpowiedzi! iuż teraz wierzę Bernardowi Swiętemu/ ktory powiedział: Cariora illi fuere brachia Crucis, quàm vbera Matris. Rzekę więcey/ z táką ochotą ten Niebieski *Jástrząb* z wábiony z łoná Oycowskiego/ stánął ná Berle *Krzyżá* Swiętego/ iákoby nic nierozniełá od tey miłośći/ ktorą miłował Bogá Oycá swoiego. Czy to podobna? Ták iest własnie/ słuchayćie.

Ewángelistá Jan S. wspomina o iedney godzinie od Zbáwićielá Páná pożądáney/ ktorey sie miał

Ioan. 13. z ziemie wypráwowáć do Bogá Oycá: Sciens Iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad Patrem. Proszę co to zá godziná byłá o ktorey tu mowi Sekretarz Chrystusow? czyli tá ktorey sie miał wrocić ná łono Bogá Oycá? czyli tá ktorey sie Bogu Oycu ćierpieć/ y vmrzeć ofiárował dla zbáwienia narodu ludzkiego? nic pewnieyszego/ tylko że tu Ewángelistá S. rozumiał godzinę śmierći Jezusowey ná krzyżu. Transitum autem eius, mortem vocat. mowi Chryzostom S. Czemuż tedy nie nápisał Jan S./ Sciens Iesus quia venit hora eius vt transeat ad mortem; ábo vt transeat ad Crucem, ále ad Patrem? Ták sobie imáginuyćie iákoby w oczách Chrystusowych dwoie Obiecta ná ziemi stánęły/ z iedney strony okrutne drzewo Krzyżowe: z drugiey roskoszne łono Oycowskie; ná krzyżu miał bydź dla odkupienia dusz nászych zelżony/

ny/ ná łonie Bogá Oycá nieſkończenie błogoſłáwio-
ny: ná krzyżu miał okrutnie vmieráć; ná łonie Oy-
cowſkim wniebie wiecznie krolowáć/ á przećie mie-
dzy łonem Bogá Oycá/ y krzyżem/ żadney Chryſtus
Pan nie czyni diſtynkciey/ iákoby to vniego iedno by-
ło/ ták ná łonie odpoczywáć Oycowſkim/ co y na drze-
wie krzyżowym? záczym Ewángeliſtá S. czyniąc
wzmiankę o godzinie śmierći Jezuſowey/ nie mowi:
Vt tranſeat ad mortem, ále/ vt tranſeat ex hoc mundo
ad Patrem: dáiąc przez to znáć/ że ledwie nie iedná-
kową miłośćią zdał ſię poſpießáć Zbáwićiel do
Krzyżá/ iáką y do Bogá Oycá. Vznał to wielki w
Kośćiele Bożym piſarz Albertus Magnus gdy mowi:
Amor quo Chriſtus ferebatur in Crucem ad reparandam
humani generis ſalutem, adeo erat vehemens, vt nihil
penitus ab eo videretur differre, quo ipſe Chriſtus Pa-
trem ſuper omnia dilexit: hinc Ioannes: cum Patre
Crucem confundit dicens. Sciens Ieſus quia venit hora
eius vt tranſeat ex hoc mundo ad Patrem: Coż z ták
miłoſnym áffektem ná Berło *Krzyżá S.* tego *Jáſtrzę-*
biá Niebieſkiego wabiło? Cor ſanè præfertur, & nihil
eo ſuauius guſtant Accipitres: ſerce nabárzey Jáſtrzę-
bowi ſmákuie: to ná *Krzyżu* dobry Jezus do Ná-
świętßych vſt ſwoich poćiągnąć vśiłuie: Ego ſi exal- Ioan. 12.
tatus fuero à terra omnia traham ad me ipſum. Jákoß
ten Cudowny *Jáſtrząb* naprzod vłowił ſerce Oyco-
wſkie/ gdy wręce iego vmieráiąc Duchá ſwoiego od-

Luc. 23. dał: Pater in manus tuas commendo Spiritum meum. Zwabił sercá Anielskie/ bo iáko przy narodzeniu wesoło mu spiewáli: Gloria in altissimis Deo: ták przy śmierći krzyżowey/ według nie ktorych opiniey: ćiáłá ludzkie ná sie wziąwszy/ gorzko płákáli: Angeli pacis
Isaiæ 33. amarè flebant. Ułowił serce Lotrowskie: Memento mei
Lucæ 23. cum veneris in regnum tuum. Poćiągnął sercá krzyżownikow swoich: ktorzy z Kálwáryskiey powrácáiąc
Lucæ 23. Gory/ bili sie w pierśi: Reuertētes percutiebant pectora sua. Ułowił serce Longiná/ bo go przyznał zá Boskiego Syná: Verè Filius Dei erat iste. Ná ten zbáwienny ná krzyżu sere ludzkich od Chrystusá obłow czyniąc reflexią Jákob Pátriárchá/ Synowi swoiemu
Gen. 49. Judzie błogosłáwił: Ad prædam fili mi ascendisti: ktore słowá Rychardus Victorinus ná krzyżu wiszącemu Zbáwićielowi Pánu ákkomoduie: Violentâ charitate deuinxit sibi animas nostras; quid agis anima! respice in faciem Christi tui; iunge te illi amore perpetuo, in Cruce sponsum tuum se exhibuit: totus si attente in eum respicias, est aptus amori, aurem inclinat, vt te exaudiat: Os præbet, vt te osculo excipiat; Caput demittit, vt te vocet; latus aperit, vt ad illud tanquàm ad cordis tui sedem confugias: redite (in quit) præuaricatores ad cor, brachia extendit, vt te amplectatur, pedes confixos clauis habet, ne facile à te abstrahatur; manus denique vt te beneficiis cumulet, apertæ sunt: Chwyta/ chwyta dobroczynnymi rękámi swoiemi słodki Jezus z Krzyżá

żá wßyſtkich grzeßnikow ſercá/ przyznáie *Franciſcus Labata*: Ad prædam ergo aſcendit Chriſtus in Crucem, qui tanto beneficio, tanto amore, deprædatus eſt corda noſtra: Skrußone pokutuiącego ſerce/ ieſt ſmáczna tego miſtycznego *Jáſtrzebiá* potráwą: Cor ſanè præfertur, & nihil eo ſuauius guſtat Accipiter.

Jeſt w tym cudowne Jáſtrzebiá przyrodzenie/ że ſie ná ten czás rozßerzáiąc ſkrzydłá wypierza/ y nowym iák znowu poraſta pierzem/ gdy wdzięczny Auſter ćiepło ná ſamo południe powiewa. Ten ſekret nátury/ Bog wßechmogący opowiáda ſpráwiedliwemu Jobowi: Nunquid per ſapientiam tuam plumeſcit Accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum: Wiátr ćiepłopołudniowy in ſenſu Allegorico według zdania Grzegorzá wielkiego/ znáczy Duchá Przenaświętßego. Per Auſtrum vero calidum ſcilicet ventum, Spiritus S. figuratur, qui dum mentes Electorum tangit, feruentes facit, vt bona quæ deſiderant, operentur; Zágrzał ogniem miłośći ſwoiey iedynego Syná Bożego Duch S.; bo zá ſpráwą iego ludzką przyiął náture/ wynißczył śiebie ſámego / y iáko ieden wypierzył ſie Jáſtrząb. Exinaniuit ſemetipſum formam ſerui accipiens & habitu inuentus vt homo: Greczyn czyta euacuauit: Tertullian: exhauſit: ſtáć ſie niewolnikiem Pánu: człowiekiem Bogu: Stworzyćielowi ſtworzeniem: wielka to byłá Exinánicia/o ktorey Eraſmus ták mowi: Chriſtus accepit formam

Ad philip. 2.

ſerui, id eſt ſpeciem hominis nocentis, cuius perſonam pro nobis geſſit, dum flagellatus, Crucifixus eſt. Jezuſowe v pregierzá/ y ná krzyżu obnáżenie: było to iedno wypierzenie: In hoc apparuit paſſionis eius ignominia: słowá ſam *Ludouici à Saxonia:* quod nudus eſſet crucifixus: quia hoc non fit niſi perſonis abiectis, & vilibus; Tę zelżywość Chryſtuſową przypomina doroczpie w dzień Wielgopiatkowy Kośćioł S. gdy pobożni Kápłani ná pámiatkę nágośći Jezuſowey świete rozbieráią Ołtarze: Denudatio Altaris, deſignat, quod Christus fuit nudatus in Cruce mowi Durandus. y *Rupertus*: Ad denutati Altaris cauſam pertinet, quod Dominus veſtibus ſuis ſpoliatus eſt. Rozśzerzył ten Niebieſki *Jaſtrzab* ſkrzydłá ſwoie ná południe: Expandens alas ſuas ad Auſtrum: bo rece iego Naświetſze/ o ktorych mowił do grześniká przez Ezdráſá: Manus meæ tegent te. *Ioannes de Carthagena* przydáie: Manus meæ in Cruce confixæ, quaſi alæ protegent te à morte æterna: w ſámo południe były ná krzyżu przybite. Czemuż to dobry Jezus rośćiagnał ſkrzydłá błogosłáwionych rąk ſwoich ná krzyżu: nie o inſzey ále o południowey godźinie? miedzy inſzymi/ dwie tego oſobliwe vpátruie przyczyny. Pierwſzą dáie Rábánus: Aptè Dominus Crucem meridie aſcendit, vt quâ horâ primus homo lignum præuaricationis tetigerat: ſecundus homo, lignum redemptionis aſcenderet. Druga tá ieſt moiá konſiderácia/ czemu Zbáwićiel

Serm. de Paß.

Lib. 6. Ratiocin.

Eſdræ 4. c. 2.

Rabanus in Geneſ.

wićiel

wićiel chćiał mieć rece swoie ná krzyżu iáko skrzydłá w sámo południe rospiete? ktorego w ten czás prá- gnełá widźieć duszá nabożna: Indica mihi vbi cubes vbi pascas: insi czytáią vbi quiescas in meridie? Przez południe: Dionysius Carthusianus rozumie osobliwe fawory łáski Iezusowey / znáczne goracey miłośći iego vpały: In meridie, id est in præcipuæ gratiæ suæ splendore, in magno charitatis feruore: Rozszerzył skrzydłá tak swoich dobry Iezus / bo go zágrzałćie- pło, powiewáiacy wiátr południowy / to iest Duch Przenaświetszy: Expandens alas suas ad Austrum. Essentialis amor, ten ktory Bogá Oycá z Synem w Bostwie per actum voluntatis nierozdźielna łaczy mi- łośćia: zpráktykował / że Chrystus *ná Krzyżu* przy- bity został: Sicut Filius per Spiritum Sanctum semet- ipsum obtulit, sic & Pater per eundem charitatis spiritum proprium Filium suum pro nobis omnibus tradidit, do- wćipny powiedźiał Rupertus. Cant. 1. Rupertus de operibus SS. Trinit. Lib. 7. in Genes. Cap. 31.

Przywiezuia dłuscámi Jástrzebiá do berłá / przy- wiazano / ábo ráczey przykuto Iezusá do *Krzyżá*, ktoż go ták mocno dookrutnego przywiazał drzewá? tyl- ko miłość Hæc est charitas (mowi Innocentius trzeći) quæ tantùm in Deum præualuit, quod eum de sede ma- iestatis ad infirmitatem nostræ humanitatis adduxit, vul- nerauit impassibilem, traxit incommutabilem, ligauit insuperabilem. Grzegorz S. przydáie In Cruce, claui manus, pedesq; eius ligauerunt. Ták tedy ná Berle De laud. Charitat. Lib. 18. Moral. C. 15.

krzyżá

krzyżá S. *Iástrzab* Niebieski przywiązány/ łowi wszytkich grzesznikow po szerokim świátá tego polu/ iáko iedne płoche Kuropátwy; ktorego doyzrawszy Augustyn S. czyni o nim relacią. Dominus Iesus in Cruce caput ad Orientem erigens, pedes ad Occidentem submittens, manus ad Aquilonem, & Austrum extendens, vt adimpleretur quod de se ante passionem suam prædixerat, cum exaltatus fuero à terra, id est cum fuero Crucifixus, omnia traham ad me ipsum, id est totum mundum. Ale ách niestetysz/ nieszczęśći sie połow dusz nászych/ temu *Iástrzębowi*: vćiekamy przed nim iáko dźikie Kuropátwy: iedni wćiernie łákomych zbiorow: drudzy ná błotá ćielesnych pożądliwośći. Gdy łáskę Jezusową przez grzech trácimy / gdy sie sercem od Bogá do stworzenia obrácamy: iesteśmy Kuropátwámi/ sam nas kompáruie do nich Duch Przenaświetszy: sicut perdix inducitur in caueam, sic & cor superborum. Kuropátwá z łáćińskiego iezyká zowie sie Perdix, iákoby a perdendo: toć ludźie ktorzy łáskę Bożą/ y zasługi meki Jezusowey/ krew iego przenadroszą ná krzyżu obfićie wylaną/ márnie/ ledáiáko vtrácáią; słusznie sie Perdices Kuropátwámi zowią/ ktore przed Zbáwićielem iáko przed *Iástrzabem* vćiekáią: to wćiernie / ktorego wszedźie pełno ná tym świećie: Plenus est mundus spinis, (przestrzega Bernad S.) in terra sunt: in aëre sunt, in carne tua sunt, versari in his & minimè lædi, Diuinæ potentiæ est, non virtutis

Aug: ser: 3. in Annuntiat. Domini.

Eccles. 11.

Bernard. serm: 48. in Cant.

tutis

tutis tuæ. Zgołá wßyſtkich leniwych grzeßnikow/ ktorzy ſie niechcą náwroćić do Bogá: ćierniem ieſt záwálona drogá: Iter pigrorū quaſi ſepes ſpinarum powiáda Prouerbiáliſtá. 70. Viæ otioſorum ſtratæ ſpinis: Coż to zá ćiernie? Budowne páłace: koßtowne ßpalery/ zbytnie bánkiety/ chći wielnábyte bogáctwá: ſam płoty ćierniowe/ pod ktoremi ſie ćiſną świátowe Kuropátwy: wyraźił to dobrze Ambroży S. Nitebat autem regio luxu ſplendida: cælatis parietibus, & ſolo humido natabant pauimenta vino, fragrabat vnguento humus ſpinis coöperta. Chcąc z ták geſtego ćiernia rożnych zbytkow y niepráwośći/ wyſtráßyć ludźi iedyny Syn Boży: w ćierniu Naświetße ſwoie ſkrwáwił ſkronie; Dominica Chriſti tempora lacerauerunt mortiferis quidem vulneribus ſpinæ, (świádczy Tertullian) ſed nouarum ſpinarum ardore ſuſtentabatur amans: Vwaśćie iego błogosłáwioną głowę w oſtro kolące wrázoną ćiernie/ nie dla inßey przyczyny/ tylko żeby tám grzeßną duße iáko dźiką Kuropátwę vłowił: Caput intra ſpinarum aculeos immittit non timens exulcerationem, vt feram capiat, animam quaſi feram intra ſpinas latitantem extraxit. powiedźiał. *Hugo à S. Clario in Cap: 5. Cant.*

Prouerb. 15.

Ambr. lib. 1. de Cain & Abel Cap. 4.

Lib. de Carne Christi.

Vćiekáią ießcże grzeßniey iáko płoche Kuropátwy od Chryſtuſá P./ nietylko w ćiernie/ ále y ná błotá/ w ktorych niegdy vgnąwßy Krol Izráelſki Dawid nárzeka: Infixus ſum in limo profundi & non eſt ſubſtantia: Cháldeyſki text czyta: Et non fuit conſiſtendi locus Hebráyſki: Non habeo modum conſiſtendi: Jákież to tám błotá były/ ná ktorych ſie Dawidá Krolá nogi oprzeć niemogły? y pewnieby tám

Pſal. 68.

był

był w nich zostáł pogrążony/gdyby go byłá Boſkiey wße-
chmocnośći niewyprowádźiłá ręká: iáko to ſam przyzna-
Psal. 39. wa: Expectans expectaui Dominum & exaudiuit preces me-
as, & eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis. Ktore to bło-
to Dionyſius Carthuſianus pokázuie wßytkim ná oko: Id
eſt de carnali concupiſcentia ſeu fætore luxuriæ animam tur-
piſſimè deformantis eduxit me: pożądliwość ćieleſna: nie-
czyſtość zárážliwa: te to ſam błotá ná ktore częſtokroć lu-
dźie świátowi vćiekáią: Ná te błotá ſwywolney ćiáłá ro-
ſpuſty/západł był on ſyn márnotráwny/o ktorym Ewán-
Lucæ 15. geliſtá Łukaß ś. Peregrè profectus eſt in regionem longin-
quam: & ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxurioſè.
Lib. 7. Dáleka kráiná/ ieſt zápomnienie Bogá. Regio longin-
quæſt. E- qua (mowi Auguſtin ś.) Obliuio Dei eſt; ktorego grzeßnik
uan. q. 33. niemáiąc przed oczymá/ leży w nieczyſtośći viuendo luxuri-
osè: ábo iáko Greczyn ma: prodigaliter, intemperanter, li-
bidinosè: Maldonatus pißąc ná tó mieyſce/przydáie: Eſt de-
ſcriptio perditi adoleſcentis, qui nihil aliud, quam hominem
ſignificat maximè peccatorem. Ná tych ſie błotách długo bá-
Luc. 7. wiłá niewſtydliwa Mágdálená: Mulier quæ erat in Ciui-
tate peccatrix: Ná tych błotách iáko iedná Kuropátwá po-
chwycona ieſt od Chryſtuſá Sámárytanká/ ktora wabiąc
do ſiebie zásiadł ſobie/przy błotniſtey wodźie/ Sedebat ſic
Ioann. 4. ſupra fontem: Czemuż Zbáwićiel Pan przy wodách obrał
ſobie mieyſce? á zamu nie lepiey było vśieść ná łożu párá-
lizem zárážonego człowieká ktorego vzdrowił? Dixit pa-
Ioann. 11. ralytico: Tolle grabatum tuum & vade: Abo ná grobowym
kámieniu Łázárzowym/ktorego od vmárłych wſkrześił?

Laza-

Lazare veni foras. Albo ná márách Młodźieńcá przywro- *Ibid.* conego do żywotá? Adoleſcens tibi dico ſurge. Cuduie ſie- *Lucæ 7.* temu Cypryan S. Petrus ſuper Cathedram, Samſon ſupra Columnam, Zachæus ſuper arborem, IESVS ſuper puteum: Ná coż tedy dobry Iezus śiadł przy ſtudni/ przy wodźie? záſádźił ſie iáko *Jaſtrząb* przy błoćie. Fatigatus eſt IESVS *Ambroſ.* ſed in te; quia diù te quæſiuit, tua illum tamdiu incredulitas *Lib. 1. de Spiritu S.* fatigauit (mowi Ambrozy ś. do Sámárytanki). Błotem *Cap. 10.* ieſt ćieleſna roſpuſtá/ w ktorym leżáłá tá niewiáſtá/ iáko płocha Kuropátwá/ záczym tám nabárźiey potrzebá było Zbáwićielá/ żeby od ſámego pochwycona zoſtáłá/ á wiecey w tym kále nie leżáłá/ gdyż powiedźiał ś. Thomaſz *de Villa-Noua.* Multi ſine inuidia viuunt, multi ſine ambitione; multi ſine furore, ſed non ita ſine libidine. Z tego błotá prágnał być co prędzey przez Iezuſa wydźwigniony Origenes: Vtinam Dominus meus IESVS concedat mihi calcare ſpiritum fornicationis; ktora łáſke wſtrzemiezliwośći / Chryſtuſowemu przypiſuie Krzyżowi: Et cum hoc fecero, geſti operis ſummam, non mihi, ſed Cruci eius appendere. Ná Krzyżu/ ná Krzyżu Zbáwićiel iáko ná wydátnym Berle ſtoiący *Iáſtrząb*, niepowśćiągliwe narodu ludzkiego Kuropátwy/ żeby ná błotá roſkoszy nie vćiekáły/ záwraca/ hámuie/ zátrzymuie: DEVS contra laſciuos, motus humani generis, *Lib. 28.* Vnigenitum miſit, powiedźiał Grzegorz ś. Záczym temu *Moral. C. 9.* Niebieſkieſkiemu *Iáſtrzębowi* ná Berle Drzewá *Krzyżá S.* wywyſzonemu/ możemy tákie piſáć Lemmá: Malè agentibus pauor: Iezus vkrzyżowány źle żyiącym/ ćieleſney pilnuiącym roſpuſty/ poſtrách: Male agentibus pauor: Iezus

ná Krzyżu przybity/ dźikie/ płoche/ świátowe duße/ iáko iedne chwyta Kuropátwy: Comprehensus sum à IESV Christo, mowi Złotousty Biskup Antiocheński w osobie Páwłá ś. y káżdego grzeßniká pokutuiącego: Eram (inquit) ex perditorum numero, demergebar, pereundum mihi omnino erat, comprehendit me, ac tenuit DEVS.

Mamy Niebieskiego *Iástrzebiá* zwabionego ná Berło *Krzyża* Swietego: ktory Jáśnie Wielmożnemu Stephanowi *WIERZBOWSKIEMV* Pásterzowi Twoiemu Przezacna Káthedro Poznáńska: po ßerokiey twoiey Diecezyey/ płoche duß grzeßnych/ goni Kuropátwy/ áby z nich dźiczyzne zastárzáłych zpedźiwßy nałogow/ Náświ łáską swoią dobrze vgłaskáne/ dźiedźicznemu Jáśnie Wielmożnego Pásterzá y Biskupá náßego oddał ie Iástrzebcowi.

Zá co iego Boskiey dźiekuiąc dobroći/ ná Vkrzyżowánego z poyrzawßy/ nabożnym westchnimy sercem.

Fili Matris vnicè
Matris Crucifixæ,
Nos de Cruce respicè,
Fili Crucifixe Amen.

Imprimatur. ALBERTVS DOBRZELEWSKI Archidiaconus, & Officialis Generalis Posnań &c. mpp.

APPROBATIO.

Concionem cui titulus Jástrząb z Niebieskiey dźiedźiny do Berłá Krzyżá S. zwabłony. Rndi Patris Francisci Wierusz, hujus nostræ Prouinciæ Maioris Poloniæ Deffinitoris actualis, & Concionatoris Cathedralis Ecclesiæ Posnaniensis, attentè lustraui, in qua cum nihil animaduerterim extitisse, quod doctrinæ quam Sanctá Romana Ecclesia profitetur, aduersetur, ac bonis moribus contrarietur; imo singularem Crucifixi IESV erga humanum genus spiret amorem, Jdeo dignam censeo, vt in lucem prodeat. Datum ad S. Franciscum in deserto, die 27. Nouembris 1664.

Fr. FRANCISCVS RYCHTERIVS
Ord: Min: Refor: Custos vocalium, & S. Th. Lector mpp.

